

Præ-analytisk kvalitetssikring, sådan virker det

Morten Pedersen, DEKS

Titel/stilling: Cand. pharm., kemiker

Beskæftigelsesområder: Har siden 2002 været ansat i DEKS. Primære arbejdsområder ud over den daglige drift er DEKS' almene urinprogram, kvalitetssikringsprogrammer til HK, udvikling af nye grafiske rapporter, implementeringen af IT hos DEKS, standardiseringsarbejde internationalt (JCTLM), såvel som nationalt (Dansk Standard) og det Videnskabelige Udvalg for Kvalitet under DSKB. Derudover er jeg med til at holde kursusdage i kvalitetssikring samt holde foredrag.

Kvalitetssikring af præ-analytiske trin fungerer anderledes end den klassiske eksterne kvalitetssikring (EQA) af de analytiske trin.

Klassisk EQA virker ved, at laboratoriet skal måle en ukendt prøve for derigennem at kontrollere, om bias er acceptabel eller undersøge prøven, for at se om laboratoriet kan foretage korrekt identifikation/klassificering af fx mikroorganismer eller genetiske varianter. Altså noget der enten er kvantitativt eller kvalitativt, og som dermed kan danne grundlag for en rapport med grafiske elementer eller tabeller. Sammen med følgebrevet giver rapporten overblikket over, om laboratoriet klarede sig godt nok.

Præ-analytiske trin i laboratoriet er fx prøve-transport, prøve-opbevaring, sortering og forbehandling. Disse kan sjældent simuleres ved at sende en kvalitetssikringsprøve ud. Muligheden der ofte anvendes ved præ-analytisk EQA, er derfor sammenligning mellem laboratoriets og de andre deltageres procedurer, men det kan også være sammenligning af nøgletal/key point indicators som fx observerede re-analyserede prøveantal, der fokuseres på. I sjældne tilfælde er det muligt at lave præ-analytisk kvalitetssikring, hvor der udsendes en prøve. Da der derved sjældent er en 'sand værdi' laboratoriet skal genfinde, så er tolkningen af præ-analytisk EQA mere subjektiv. Rapporterne for præ-analytisk EQA er anderledes opbygget, da det sjældent er muligt at lave histogrammer eller andre grafiske elementer, der antager, at alle skal finde den samme værdi. Rapporterne er derfor ofte tabeller eller lagkagediagrammer, der opremser, hvad alle deltagere har afgivet af svar på de stillede spørgsmål.

Gevinsten ved deltagelse i EQA for de præ-analytiske trin er, at det kan anvendes til opfølgning på procedurer og uddannelse.

I foredraget gennemgås eksempler på præ-analytisk EQA, og hvordan man tolker rapporterne.